

<i>Instrumenta musica – Hudební nástrogové</i>	15
PŘEDMLUVA	17
I. Organologie	
A. TEORETICKÁ ČÁST	21
1. Úvod do oboru	21
2. Několik důležitých definic	25
B. NĚKTERÉ MÉNĚ OBVYKLÉ METODY VÝZKUMU HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ	33
1. Humánní geografie	33
2. Teorie Hanse Naumanna, funkční strukturalismus a „lidové hudební nástroje“	43
3. Rentgenografie jako metoda pro zjištění konstrukce a technologie výroby hudebních nástrojů	50
4. Terénní výzkum	54
C. DĚLENÍ A SYSTEMATIKY HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ	55
1. Úvod do systematiky hudebních nástrojů – výklad pojmů	55
2. Organologické vývojové schéma	56
3. Stručný přehled vývoje dělení a systematik hudebních nástrojů	59
4. Systematika od Hugo Riemanna	89
5. Hornbostelova a Sachsova systematika	90
6. Použití Hornbostel-Sachsovy systematiky při třídění chordofonů	110
7. Systematika od Kazimierza Sikorského	115
8. Systematika od Josefa Huttera	116
9. Řád znějících nástrojů od Alexandra Buchnera	124
10. Systematika od Ladislava Lenga	127
11. Systematika od Karla Irmanna	136
12. Rozdělení hudebních nástrojů od Adolfa Špačka	139
13. Třídění od Lučka Zenkla	141
14. Rozdělení hudebních nástrojů od Václava Zamažala	141
15. Systematika od Ulricha Michelse	143
16. Třídění a názvosloví hudebních nástrojů ČSN 89 0000	145
17. Systematický přehled všech modifikací mirlitonů a aerofonů	146
18. Systematika historických smyčcových nástrojů da braccio	156
19. Specializovaná systematika dřevěných dechových nástrojů 16. století	157

20. <i>Specializovaná systematika automatofonů</i>	159
21. <i>Specializované systematiky akordeonů, tabacích a foukacích harmonik</i>	161
a) Systematika od Karla Irmana	161
b) Systematika od Ladislava Koryčana	162
22. <i>Zajímavé možnosti rozřídění varhan</i>	164
23. <i>Metoda sestavování stemmatu</i>	166
24. <i>Éoliphone – kam s ním?</i>	176

II. Organologická ikonologie

A. ÚVOD DO OBORU	179
1. <i>Název oboru a další odvozené pojmy</i>	179
2. <i>Vývoj hudební ikonografie v zahraničí</i>	181
3. <i>Česká hudební ikonografie</i>	211
4. <i>Organologická ikonologie</i>	216
5. <i>Slovníček pojmů</i>	225
6. <i>Ikonografie a kresba</i>	229
a) Fotografie	230
b) Kresba	231
B. PŘÍKLADY	232
1. <i>Kithara</i>	232
a) Názvosloví	233
b) Funkce nástroje a jeho částí	233
c) Rekonstrukce techniky hry	237
d) Zánik kithary	237
2. <i>Hybridní nástroje</i>	238
a) Salpinx kaj chordé	239
b) Šalmajová citera	241
3. <i>Šáb-rúd</i>	244
4. <i>Utrechtská lyra</i>	257
5. <i>Španělsko-maurská fidula</i>	260
6. <i>Byzantské „Pantoffelfiedel“</i>	266
7. <i>Brněnská lira</i>	269
8. <i>Křídlo – ala</i>	275
a) Chronologický přehled literárních dokladů	275
b) Chronologický přehled ikonografických dokladů	278

c) Vznik a zánik nástroje	283
d) Provedení nástrojů	284
e) Struny	285
f) Ladění	285
g) Rekonstrukce křídla	287
h) Zvukové vlastnosti	287
i) Technika hry	287
j) Co se na křídlo hrálo	288
k) Závěr	289
9. <i>Harfa se dvěma rezonátory</i>	291
a) Přehled písemných zmínek	291
b) Použití názvosloví částí nástroje	292
c) Chronologický přehled ikonogramů podle jednotlivých typů nástroje	293
d) Rekonstrukce dvourezonátorové harfy	303
e) Hypotéza o vývoji dvourezonátorové harfy	307
f) Časové rozšíření dvourezonátorových harf	311
g) Držení nástroje při hře a techniky hry	312
h) Zvukové vlastnosti	315
i) Vznik a zánik dvourezonátorové harfy	316
10. <i>Platerspiel</i>	320
11. <i>Suka</i>	332
12. <i>Betlémští muzikanti</i>	335
13. <i>Andělská budba</i>	339
14. <i>Středověké „orchestry“</i>	340
15. <i>Neopomenutelné prameny – ceníky</i>	342
C. NĚKTERÉ OBECNĚJŠÍ VÝSLEDKY	
ORGANOLOGICKÉ IKONOLOGIE	343
1. <i>Vznik a počáteční formy chordofonů</i>	343
2. <i>Důležité momenty ve vývoji některých evropských chordofonů</i>	345
3. <i>Jak vypadaly středověké chordofony?</i>	354
4. <i>Problém dvojitých kobylek a dlouhých struníků u středověkých chordofonů</i>	356
5. <i>Vývoj smyčcových nástrojů da braccio v ikonogramech české a slovenské proveniencí od třináctého století do současnosti</i>	359
a) Smyčcové nástroje da braccio ve středověku	359

– Liry	359
– Rubeby	359
– Fiduly	361
b) Violové a violinové nástroje	364
– Staré violy	364
– Violina	365
c) Vývoj smyčcových nástrojů da braccio na našem území	377

III. *Hudební nástroje v českých zemích*

A. ETNOORGANOLOGIE	385
1. Úvod do oboru	385
2. Defnice	385
B. IDIOFONY	387
1. Klepací deska	387
2. Ferule	394
3. Priče	395
4. Velikonoční obřadní idiofony	396
5. Xylofón	401
6. Grumle	404
7. Kanadská pila	407
8. Flexaton	408
9. Hřebíkové housle	409
10. Zvon	412
11. Rolnička	416
12. Skleněná harmonika	419
C. MEMBRANOFONY	423
1. Velký buben	423
2. Malý buben	427
3. Tympány	428
4. Tamburína	431
D. CHORDOFONY	434
1. Bukač	434
2. Ozembouch	437
3. Kobza	439
4. Citera	442
5. Cimbál	447

6. <i>Tamburašské nástroje</i>	454
7. <i>Mandolína</i>	456
8. <i>Kytara</i>	458
9. <i>Americké modifikace drnkacích nástrojů</i>	462
a) <i>Kytara</i>	462
b) <i>Mandolína</i>	464
10. <i>Ukulele</i>	464
11. <i>Rezofonické chordofony</i>	466
12. <i>Violinofon – Harofon</i>	470
13. <i>Banjo</i>	472
14. <i>„Mechanická barfa“</i>	472
15. <i>Jednotné názvosloví violinových nástrojů</i>	476
a) <i>Názvosloví základních součástí houslí podle Oborové normy ON 89 1300</i>	477
b) <i>Návrh na jednotné názvosloví součástí smyčcových violinových nástrojů</i>	478
16. <i>Violinizace a deviolinizace smyčcových nástrojů</i>	493
17. <i>Lidové housle v Čechách a na Moravě</i>	497
18. <i>Karpatské búsle</i>	508
19. <i>Krátké housle</i>	513
20. <i>Jihlavské skřípky</i>	522
a) <i>Zařazení do kontextu evropských smyčcových nástrojů</i>	522
b) <i>Terminologie skřípkařských nástrojů</i>	534
21. <i>Popis hudebního nástroje a jeho částí na příkladu jihlavských skřípek</i>	542
22. <i>Popis hudebního nástroje a jeho částí, technologie výroby, prodeje, cen, údržby a oprav na příkladu Ploschpermentu</i>	552
23. <i>Ploschperment v kontextu evropských smyčcových nástrojů</i>	564
24. <i>Vývoj tvaru zvukových otvorů u basových nástrojů lidového instrumentáře na příkladu Ploschpermentu</i>	568
25. <i>Rozložení vybraněných typů smyčcových nástrojů da braccio v lidovém hudebním instrumentáři na území Čech, Moravy, Slezska a Slovenska</i>	571
26. <i>Ninėra</i>	572
27. <i>„Barokní“ housle</i>	580
28. <i>Smyčcové violinové nástroje středních poloh</i>	584

29. <i>Tenorové housle a jejich druhá existence v českých zemích</i>	592
30. <i>Basové smyčcové nástroje a trumšajt</i>	600
31. <i>Chordofony s přídatným zařízením</i>	608
32. <i>Arpeggione</i>	611
33. <i>Struny</i>	620
34. <i>Smyčec</i>	624
35. <i>Plektrum</i>	629
36. <i>Změna tónů u strunných nástrojů</i>	631
37. <i>Ladicí systémy u chordofonů</i>	632
38. <i>Klávesové chordofony</i>	633
E. AEROFONY	643
1. <i>Bič</i>	643
2. <i>Bzučák</i>	645
3. <i>Lupínek</i>	646
4. <i>Trouba proti mračnům</i>	647
5. <i>Trouba</i>	649
6. <i>Šofar</i>	655
7. <i>Dobytčí rohy</i>	658
8. <i>Vývoj chromatisace nátrubkových aerofonů</i>	661
9. <i>Lesní roh v Krüinitzově encyklopedii z roku 1770</i>	672
10. <i>Křídlovka</i>	677
11. <i>Nátrubky</i>	678
12. <i>Okarína</i>	679
13. <i>Vábníčky</i>	682
14. <i>Šalmaje a další dvou- a jednoplátkové nástroje v devatenáctém a dvacátém století</i>	683
15. <i>Dudy – gajdy</i>	705
16. <i>Flétny</i>	715
17. <i>Böhmův systém</i>	727
18. <i>Varbany</i>	729
19. <i>Krátká a lomená oktáva</i>	735
20. <i>Harmonium</i>	736
21. <i>Harmoniky</i>	737
F. MIRLITONY	742
1. <i>Hřeben</i>	742
2. <i>Džbán</i>	743

G. AUTOMATOFONY	745
1. <i>Flášiňet</i>	745
2. <i>Orchestrion</i>	747
H. ELEKTROFONY	749
1. <i>Elektrofonické kytary</i>	749
2. <i>Havajské kytary</i>	750
3. <i>Elektronické nástroje</i>	754
I. KORPOFONY?	756
J. TRADIČNÍ SESKUPENÍ HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ	760
1. <i>Tradiční seskupení hudebních nástrojů v českých zemích</i>	760
2. <i>Muzikanti při lidové slavnosti roku 1836, konané při příležitosti poslední korunovace v Praze</i>	767
3. <i>Dechová kapela</i>	770
4. <i>Šraml</i>	781
5. <i>Lidová hudba ve městě a blízkém okolí na příkladu Brna</i>	782
6. <i>Potulní a žebrající muzikanti</i>	787
K. MUZIKANTI	795
1. <i>Výuka lidových muzikantů</i>	795
2. <i>Postavení skřípkařů ve společnosti</i>	797
3. <i>Diferenciace folkloristických souborů</i>	799
4. <i>Zánik tradičních muzikantských seskupení</i>	803
5. <i>Druhá existence (imitace) folkloru na příkladu skřípkařské muziky</i>	810
6. <i>Na pomoc souborům</i>	813
L. VÝROBCI	818
1. <i>Hudební nástrojařství v českých zemích</i>	818
2. <i>Hudební nástrojařství do roku 1900 v brněnských archivních pramenech</i>	833
3. <i>Český nástrojař světového jména</i>	861
4. <i>Profily lidových houslařů a houslařů-vynálezců</i>	866
5. <i>Sociální rozvrstvení lidových houslařů</i>	878
6. <i>Pověry v hudebním nástrojařství</i>	880
a) „Vyhrávání“ houslí	880
b) „Zázračné“ laky	882
c) Pověry lidových houslařů	882
7. <i>Nářadí lidových houslařů</i>	885

8. <i>Viněty houslařů</i>	89I
a) Lidoví houslaři	89I
b) Profesionální houslaři	893
9. <i>Stavba hudebních nástrojů</i>	894
10. <i>Unikátní výstava</i>	895

IV. *Různé*

1. <i>Dětské hudební nástroje</i>	899
2. <i>Nástroje v pracovních rytmech</i>	919
3. <i>Kalafuna</i>	920
4. <i>Dřevo</i>	92I
5. <i>Hudební nástroje z netradičních materiálů</i>	923
6. <i>Staré míry</i>	925
7. <i>Stará platidla</i>	926
8. <i>Hudební nástroje v nejstarších českých písemných pramenech</i>	927
9. <i>Všelijaká instrumenta muzická</i>	930
10. <i>Současný a budoucí vývoj hudebních nástrojů</i>	933
II. <i>Hudební nástroje jako muzejní sbírkové předměty</i>	936
12. <i>Sbírky hudebních nástrojů</i>	946
13. <i>Hodnota hudebních nástrojů</i>	952
a) Znalectví	953
b) Oceňování	953
c) Falza	954
d) Prodej profesionálních výrobků	955
e) Prodej lidových výrobků	958
14. <i>Klasický hudební nástroj (definice)</i>	959
15. <i>Mistrovský hudební nástroj (definice)</i>	960
16. <i>Organofilie</i>	962
17. <i>Organologické časopisy</i>	963
18. <i>Novodobá organologická literatura</i>	964
19. <i>Osobnost Curta Sachse</i>	965
20. <i>Osobnost Alexandra Buchnera</i>	966
21. <i>Dvojitá recenze na Hudební nástroje</i>	967
22. <i>Kdo je kdo v české organologii po roce 1945</i>	969
23. <i>Soupis nejběžnějších zkratek užívaných v organologii</i>	97I
24. <i>Některé německé názvy nástrojů a jejich částí</i>	977

a) Česko-německý slovníček	977
b) Německo-český slovníček	983
25. <i>Evropské hudební nástroje od starověku do současnosti</i>	990
26. <i>Typická nástrojová obsazení některých typů orchestrů</i>	1042

V. Hudební akustika

1. <i>Hudebně akustické minimum pro organology</i>	1045
2. <i>Hudební nástroje jako akustické zdroje</i>	1056
3. <i>Vlčí tón</i>	1067
4. <i>Stopová míra</i>	1068
5. <i>Frekvenční normál – komorní a'</i>	1069
6. <i>Přirozená řada tónů</i>	1073
7. <i>Tabulka hladin hlasitosti ve fonech</i>	1074
8. <i>Velká a malá diesis</i>	1074
9. <i>Tabulka frekvencí tónů dvanáctistupňového temperovaného ladění</i>	1075
10. <i>Porovnání fyzikálního, přirozeného a temperovaného ladění</i>	1078
II. <i>Vzestupné seřazení základních intervalů v přirozeném, pythagorejském a temperovaném ladění</i>	1078
12. <i>Tónové rozsahy některých dnes užívaných hudebních nástrojů</i>	1080
13. <i>Ladění některých dnes užívaných hudebních nástrojů</i>	1082
14. <i>Akustický výkon některých hudebních nástrojů</i>	1083
15. <i>„Plnost a nosnost“ tónu</i>	1083

KNIŽNÍ PUBLIKACE ČESKÝCH AUTORŮ

1. <i>appendix (práce o rajonizaci českých zemí)</i>	1107
2. <i>appendix (české hudební slovníky a encyklopedie)</i>	1107
3. <i>appendix (studentské organologické práce)</i>	1108
4. <i>appendix (česká hudební periodika 1843–1990)</i>	1110
5. <i>appendix (organologická literatura a organologové)</i>	1112

SEZNAM VYOBRAZENÍ

JMENNÝ REJSTŘÍK

VĚCNÝ REJSTŘÍK

Zusammenfassung

Summary